

בעיית גילים – סכום ספרות

משימה

הקדמה למשימה

הטבלה שלפניכם מדגימה כיצד לחשב סכום ספרות של מספר כלשהו, עד לקבלת מספר חד-ספרתי:

מספר	סכום ספרות	סכום ספרות חד-ספרתי
15	$1 + 5 = 6$	6
29	$2 + 9 = 11$	$1 + 1 = 2$
75	$7 + 5 = 12$	$1 + 2 = 3$
897	$8 + 9 + 7 = 24$	$2 + 4 = 6$
9566	$9 + 5 + 6 + 6 = 26$	$2 + 6 = 8$

משימה

שאלה 1

ימי ההולדת של יוסי ושל בנו נדב חלים באותו תאריך. השנה יוסי בן 48 ונדב בן 12. נדב שם לב לתופעה מעניינת ואמר לאביו: "לא רק תאריך יום ההולדת שלנו הוא משותף - גם סכום הספרות החד-ספרתי של הגיל שלנו משותף, והוא שווה ל-3". האם גם בשנים הקודמות היה סכום הספרות החד-ספרתי של הגיל של יוסי שווה לזה של נדב? האם המצב יישאר כך גם בשנים הבאות? הסבירו תשובתכם בדרכים שונות.

שאלה 2

הילה נולדה כשאמה דלית הייתה בת 27. בת כמה תהיה הילה כאשר דלית תהיה בת 52? האם סכום הספרות החד-ספרתי של הגילים שלהן יהיה שווה באותה שנה? בדקו את סכום הספרות החד-ספרתי של הגילים של דלית והילה במקרים נוספים. מהי מסקנתכם? הסבירו תשובתכם בדרכים שונות.

שאלה 3

בדקו את סכום הספרות החד-ספרתי של הגיל שלכם ושל הגיל של אחד מבני משפחתכם לאורך כמה שנים. האם סכום הספרות החד-ספרתי במקרים שבדקתם נשאר שווה לאורך השנים? (התעלמו מתאריך הלידה המדויק - התייחסו לגיל בשנים כמספר שלם).

שאלה 4

באילו מקרים סכום הספרות החד-ספרתי של גילים נשאר שווה לאורך השנים? הסבירו תשובתכם בדרכים שונות.

מדרגות

חשבו את סכום הספרות החד-ספרתי של הגיל של יוסי ואת זה של נדב בשנים שונות:

○ לפני 5 שנים;

○ בעוד 5 שנים;

○ לפני 11 שנים;

○ בעוד 11 שנים.

בדקו מקרים נוספים וארגנו חישוביכם בטבלה.

הנחיות למורה

כיתה מומלצת

○ כיתה ז', ח'.

סוג המשימה

○ ממקרים פרטיים להכללה

○ בעיית חקר

הידע הדרוש

○ סכום ספרות.

מה נלמד

○ סכום ספרות חד-ספרתי.

הדגשים ומטרות

○ פיתוח היכולת של התלמיד להגיע להכללה מבדיקת מקרים פרטיים.

○ פיתוח היכולת לבדוק תכונות של מספרים על מנת להגיע להסבר התופעה.

דירוג אתגר מתמטי

○ הפניה לבדיקת מקרים פרטיים.

מערך דידקטי מומלץ

- פתיחת השיעור: הצגת המשימה והנדרש בה.
- עבודה בקבוצות.
- דיון כיתתי:

קבוצות שונות יציגו דוגמאות נוספות שהם בדקו ואת המסקנות שהסיקו.

לצורך הסבר התופעה רצוי לארגן את הדוגמאות השונות בטבלה (רצוי לתת דוגמאות גם כשהתופעה לא מתקיימת):

גיל של יוסי	סכום ספרות של חד-ספרתי של יוסי	גיל של נדב	סכום ספרות חד-ספרתי של נדב
36	9	0	0
37	1	1	1
38	2	2	2
39	3	3	3
40	4	4	4
41	5	5	5
42	6	6	6
43	7	7	7
44	8	8	8
45	9	9	9
46	1	10	1
47	2	11	2
48	3	12	3
49	4	13	4
50	5	14	5
51	6	15	6
52	7	16	7
53	8	17	8
54	9	18	9

הצעות לפתרון שאלה 4:

רק כאשר סכום הספרות החד-ספרתי של האדם הבוגר שווה ל-9 בזמן שהצעיר נולד, אז סכום הספרות החד-ספרתי של הגילים שלהם יישאר שווה לאורך השנים.
 במילים אחרות: רק כאשר הפרש בין הגילים של שני אנשים הוא מספר המתחלק ב-9, אז סכום הספרות החד-ספרתי של הגילים שלהם יישאר שווה לאורך השנים.

הצעות לנימוקים

הצעה א'

הסיבה היא שלאחר שנה סכום הספרות החד-ספרתי של כל אחד מהם שווה ל-1, וכל שנה סכום זה גדל ב-1, כאשר סכום הספרות החד-ספרתי מגיע ל-10 התהליך חוזר על עצמו.

הצעה ב'

כאשר מוסיפים 9 לכל מספר, סכום הספרות שלו אינו משתנה, כיוון שספרת האחדות קטנה ב-1 וספרת העשרות גדלה ב-1.